

Тетяна Семігнівська, Елізабет Дьорнер
м. Київ, Україна

Переклад жанрово-стилістичних особливостей підліткової містичної літератури

Abstract. *This article provides a comprehensive analysis of the complexities and strategies involved in translating the stylistic and genre-specific features of adolescent mystical literature. Exploring the nuances of translation, it emphasizes the importance of preserving the author's style, narrative techniques, and thematic elements. The article explores various translation strategies, including literal translation and translational transformations, and emphasizes their role in maintaining the essence and atmosphere of the original work. Through examples from Madeleine Roux's novel "Asylum", the article illustrates how translational transformations such as descriptive translation, addition, omission, modulation, compensation, generalization, and specification play crucial roles in adapting stylistic and genre-specific features of adolescent mystical literature.*

Key words: *teenage mystical literature, genre-stylistic features, individual author's style, translation transformations, translation strategies*

Переклад художньої літератури – це не просто передача змісту з однієї мови іншою. Це складний творчий процес, який потребує від перекладача не лише знання мови. Важливим аспектом такого перекладу є передача саме авторського задуму та стилю. Саме від того, як перекладач зберіг стиль автора, який характеризується використанням певних художніх засобів, прийомів, буде залежати відповідність чи невідповідність оригінального тексту текстові перекладу. Окрім авторського стилю, перекладач повинен враховувати й жанрово-стилістичні особливості тексту. Кожен жанр має свої унікальні характеристики. Перекладач, який не знає та не розуміє жанрових особливостей, ризикує спотворити текст, зробити його нецікавим для читача.

Одним із найскладніших жанрів для перекладу є підліткова література. Твори цього жанру повинні бути не лише цікавими та захоплюючими, але й відповідати потребам та емоційному стану юних читачів. Ми розглянемо жанрово-стилістичні особливості перекладу одного із найпопулярніших піджанрів підліткової літератури – містики, яка поєднує в собі елементи фентезі, детектива та трилера.

Проаналізувавши значну кількість творів цього жанру, автори виокремили певні його характеристики, які повинен враховувати перекладач:

1. Тематика: підліткова містична література часто порушує такі теми як дорослішання, самопізнання, пошук себе тощо.

2. Сюжет: для цього жанру характерні певні сюжетні схеми. По-перше, у творах цього жанру завжди є якась таємниця, яку потрібно розгадати.

Далі відбувається розслідування, яке часто супроводжується небезпечними обставинами. В кінці твору відбувається розв'язка і майже завжди присутній щасливий фінал.

3. Архетипи персонажів: архетипи персонажів – це універсальні символічні образи, які зустрічаються в різних літературних творах, які відображають ключові аспекти людської природи. У підлітковій містичній літературі можна зустріти саме таких персонажів: протагоніст, антагоніст, наставник, помічник тощо.

4. Мовний рівень: автори підліткової літератури використовують просту мову для того, щоб ці твори були доступними для підлітків. Тому перекладачеві важливо зберегти цю особливість при цьому використовуючи мовні засоби, які відповідають віковим особливостям та інтересам підлітків.

5. Стиль: наративні прийоми (різні способи побудови та розкриття сюжету, такі як передбачення, передісторія, *In Medias Res* тощо) та тропи (літературні засоби, які використовуються для створення образності та емоційної виразності тексту, такі як метафора, гіпербола, порівняння, алегорія, алюзія і т. ін.), які використовуються у цьому жанрі, відіграють важливу роль, адже завдяки ним автори створюють атмосферу напруги та маніпулюють емоціями читача.

Можемо резюмувати, що відтворення жанрово-стилістичних особливостей підліткової містичної літератури – це доволі складний процес. Під час перекладу, перш за все, перекладачеві потрібно підібрати стратегію перекладу, зокрема дослівний переклад; використання перекладацьких трансформацій.

Дослівний переклад відбувається послідовно, тобто текст перекладається точно з першого слова до останнього. Під час такого типу перекладу можуть застосуватися лексичні трансформації за умови, якщо вони не змінять структуру речення. Але все ж таки найпопулярнішою стратегією для перекладу жанрово-стилістичних особливостей підліткової містичної літератури є використання перекладацьких трансформацій. Трансформація – основа більшості прийомів перекладу, яка полягає в зміні формальних (лексичні або граматичні трансформації) або семантичних (семантичні трансформації) компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, призначеної для передачі [2, с. 89].

Для того щоб адаптувати жанрово-стилістичні особливості оригіналу до мови перекладу використовують такі перекладацькі трансформації, як: описовий переклад; додавання; вилучення; модуляція; компенсація; генералізація; конкретизація; антонімічний переклад. Ми розглянули ці прийоми на прикладі роману Меделін Ру «Притулок» в оригіналі [3] та його перекладу українською мовою у виконанні Н. Гоїн [1].

Описовий переклад – це творчий процес. Він полягає у заміні слова або словосполучення з мови оригіналу на детальний опис, який чітко розкриває його значення. В містичній літературі ця трансформація використовується для збереження деталей та атмосфери оригінального твору. Описовий переклад часто використовують при перекладі вигаданих назв, неологізмів та специфічної термінологія, які можуть бути незрозумілими читачам іншою мовою.

Наприклад, у романі Меделін Ру можна зустріти такий термін, як “*Astral Projection*”. Для його перекладу застосували описовий переклад: «*Buxid душі з тіла*». Такий варіант перекладу надає чітке та лаконічне пояснення поняттю. Інша перекладацька трансформація, яку ми розглянемо – це додавання. Додавання – це впровадження у текст перекладу мовні одиниці, формально відсутні у тексті оригіналу. В підлітковій літературі додавання застосовують для опису деталей (опис одягу, зовнішності, манер поведінки, тощо, що створює більш цілісну картину твору); розширення діалогів (додаються додаткові речення до діалогів, що може зробити їх більш природними та розкрити глибші думки та почуття героїв); тощо. Наприклад: *They shook hands* [3]. – *Вони потисли руки одне одному* [1]. Ця трансформація використовується для розширення тексту з метою надання точної інформації.

Вилучення – це перекладацька трансформація, протилежна додаванню. Її суть полягає у видаленні з тексту перекладу певних мовних елементів, які не несуть суттєвого смислового навантаження. Ця трансформація корисна при перекладі підліткової містичної літератури, де іноді є надмірна деталізація або описи, які можуть уповільнити темп розповіді або відволікти читача від основного сюжету. Наприклад, її застосовують для:

1. Вилучення повторень: повторення слів або фраз може зробити текст нудним і громіздким. Вилучення може зробити текст більш чітким і динамічним.

2. Скорочення описів: Деякі описи можуть бути надто детальними, що може відволікати читача від основного сюжету. Скорочення цих описів може зробити текст більш лаконічним і захоплюючим. Наприклад: *Fewer lights shined over head the deeper into the hall they went, and when they reached the old office door they found themselves in almost total darkness* [3]. – *Що далі вони заходили, тим менше було світла, а біля дверей старого кабінету вони опинилися в цілковитій темряві* [1].

3. Видалення зайвих деталей: Деякі деталі можуть бути не суттєвими для розуміння історії. Видалення цих деталей може зробити текст більш чітким та лаконічним. Наприклад: *Felix stepped inside and went over to the closet, his hand going right to a navy blue blazer* [3]. – *Він наблизився до Дена, що стояв біля дверей* [1]. Модуляція, або смисловий розвиток, – це перекладацький прийом, за якого слово або словосполучення з мови оригіналу замінюється на одиницю мови перекладу, значення якої логічно випливає з значення оригіналу. Наприклад: *The photographs were horrible, but Dan couldn't stop flipping to the next one, and the next* [3]. – *Світлинки були жахливими, але Ден не міг спинитися, розглядаючи їх одну за одною* [1]. У цьому прикладі використано модуляцію для передачі сильного емоційного впливу на персонажа, при цьому сенс речення не змінюється.

Компенсація – це лексично-семантична заміна елемента оригіналу, який не підлягає передачі в перекладі, елементом іншого порядку, що відповідає максимально найвищому ступеневі близькості з втраченим. Цю трансформацію використовують для збереження культурних особливостей, гумору, ідіоматичних виразів, діалектизмів і так звану контаміновану мову

(варваризми, жаргон, сленг тощо) підліткової містичної літератури. Наприклад: *How do you mean?* [3] – *Про що це ти?* [1]. У даному випадку англійська фраза "*How do you mean?*" має певний ідіоматичний відтінок, який неможливо точно передати українською мовою. Тому переклад «*Про що це ти?*», хоча й не є точним еквівалентом, компенсує втрату ідіоматичного виразу.

Конкретизація є міжмовною заміною одиниці мови оригіналу з ширшим семантичним полем одиницею мови перекладу з вузьким семантичним полем. Цю трансформацію застосовують для посилення атмосфери, підкреслення важливих моментів та глибшого розкриття персонажів. Наприклад: *Dan paused at the doorway* [3]. – *Ден зупинився на порозі* [1]. Така конкретизація допомагає читачеві краще уявити сцену, надаючи додаткові деталі.

Генералізація – перекладацький прийом, який полягає у заміні слова або фрази з мови оригіналу на його більш загальний еквівалент у мові перекладу. Цю трансформацію використовують для спрощення тексту, уникнення повторень та підкреслення основних ідей.

Антонімічний переклад – це лексико-граматична трансформація, яка полягає у заміні слова або фрази з мови оригіналу на його антонім у мові перекладу. Для перекладу містичної підліткової літератури цей прийом найчастіше застосовують для підкреслення емоційного стану мовця. Наприклад: *Holdon, please* [3]. – *Не клади слухавку, прошу* [1]. Перекладач використала антонімічний переклад для того щоб передати тривогу головного героя. Звичайно, можна було зробити дослівний переклад: «Зачекай, будь ласка», який був би нейтральним і вірно передавав би суть прохання. Проте, він не передає емоційний стан мовця, а для підліткової містичної літератури емоції героя є найважливішими.

Отже, переклад жанрово-стилістичних особливостей підліткової містичної літератури є непростою завданням для перекладача. Перед ним постає важливе завдання – вміло інтерпретувати зміст твору, не втративши суті та донести точну думку до читача. Перекладачеві необхідно вміти обирати такий спосіб перекладу, який буде не тільки адекватно передавати суть висловлювання, а й відповідати певним нормам перекладу. Досить часто вони поєднують у роботі перекладацькі трансформації, завдяки яким перекладач може передати всю експресивність та стиль мови тексту оригіналу, не змінюючи зміст тексту перекладу.

Література

1. Ру М. Притулок / пер. з англійської Наталії Гоїн, КСД, 2016. 288 с.
2. Сіняговська І. Ю. Визначення та класифікація перекладацьких трансформацій у процесі художнього перекладу тексту / І. Ю. Сіняговська // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»]. Сер. : Філологія. Мовознавство. – 2014. – Т. 221, Вип. 209. С. 89–93.
3. Roux M. *Asylum*. HarperCollinsPublisher, 2013. 320 p.